

УДК 821(100)

DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.2-2/25>**Задунай В. В.**

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Кушнір Л. В.

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Ляпичева О. Л.

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

ПРО ДЕЯКІ КОМПОНЕНТИ КОНЦЕПТУ «ТІЛО» У РОМАНІ ДЖОНА МАКСВЕЛЛА КУТЗЕЄ «ЧЕКАЮЧИ НА ВАРВАРІВ»

Стаття присвячена вивченню концепту «Тіло» на основі змістів, що надаються йому в тексті роману Джона Максвелла Кутзеє «Чекаючи на варварів». Згідно з визначенням О. Гомілко, тіло є оформленістю речовинної субстанції, яка відрізняє кожне окреме суще і окреслює його межі між іншими сущими навколишнього світу, який загалом постає як певний у своїй речності.

Актуальність теми дослідження полягає у вивченні змісту концепту, затребуваного у сучасній культурі. Художній текст із його специфічним «пропусканням» духовних ідей через почуття відбиває нагальні потреби людей розумінні феномена тіла.

Мета статті – вивчити наповнення концепту «Тіло» у творі зазначеного автора – передбачає виконання наступних завдань: 1) виявити ядерні та периферійні смисли концепту «Тіло» у романі Кутзеє; 2) розробити критерії віднесення сенсів концепту до ядерних та периферійних; 3) визначити складові периферійних смислів «чисте тіло», «брудне тіло», «тіло, що насолоджується», «фрустроване тіло».

Смисли, досліджувані в цій статті, виконують функцію розкриття внутрішнього світу гуманного представника влади, що спостерігає за діями набагато жорстокішого представника імперської влади.

У результаті дослідження встановлено, що: 1) брудне тіло – це результат знуцань представників імперської влади над варварами, наслідок необхідності підкорятися більшості. Брудне тіло – наслідок хвороби та інструмент тиску на людину, яка виявляє незалежність поглядів або випадково потрапила в колесо імперських амбіцій; 2) мотив фізичної чистоти поєднується у сприйнятті судді та автора з прагненням до чистоти душевної, з гострим бажанням допомогти страждаючим, полегшити їхній фізичний і моральний стан, повернути їх до природного сприйняття життя до тортур; 3) насолода у романі Кутзеє пов'язана з первинними потребами людини (в їжі та сексі), і навіть може поєднуватися з душевно-духовним задоволенням: від зв'язку з природою, іншими людьми, миру на землі); 4) мотив фрустрованого тіла формується у зв'язку з неможливістю позбавити світ зайвої жорстокості, привести тіло і душу людини після тортур у нормальний стан.

Перспективами цього дослідження є вивчення феномену тіла та тілесного у текстах інших сучасних авторів з метою виявлення загальних закономірностей по відношенню до тіла у сучасній культурі.

Ключові слова: *концепт, периферійні смисли «чисте тіло», «брудне тіло», «тіло, що насолоджується», «фрустроване тіло».*

Постановка проблеми. Концептуальні дослідження у XXI столітті все більше витісняють наукові роботи, що спираються на системні підходи до вивчення мови та літератури. Концепт цікавий дослідникам у зв'язку із зміною наукової парадигми. Антропоцентрична парадигма, що ставить у центр гуманітарних студій людину, цікавиться тим, як живуть мова та література

всередині свідомості людини. Це суттєво змінює об'єкт дослідження та призводить до нових результатів, у яких людство дедалі більше усвідомлює себе та свою роль у світі. Існує безліч антропологічних, соціологічних, психологічних досліджень тілесного у сучасній науці. Сучасні поети та письменники активно освоюють цей концепт художніми способами. Цей концепт був

і залишається надзвичайно цікавим для модерної та постмодерної культур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення тілесного починається у працях Декарта та Спінози. Важливі ідеї, пов'язані з концептом тілесного, висловили З. Фрейд, Ф. Штейнбук, М. Мерло-Понті, а також дослідники О. Гомілко, В. Косяк, І. Жеребкіна. Ольга Гомілко стверджує, що тіло є оформленістю речової субстанції, яка відрізняє кожне окреме суще і окреслює його межі поміж інших суцільних оточуючого світу, котрий загалом постає як визначений у своїй речовності [1]. Тілесність – це базовий екзистенціал колективного буття, що дає ґрунт вимірам соціально-економічного, культурного, політичного [1]. Тема нашого дослідження є актуальною, тому що додає щось нове в художнє бачення концепту тіла. Концепт тіла затребуваний у сучасній культурі. Художній текст із його специфічним «пропусканням» духовних ідей через почуття відбиває нагальні потреби людей у розумінні феномена тіла.

Постановка завдання. Мета нашого дослідження – вивчити наповнення концепту «Тіло» в уяві Джона Максвелла Кутзеє у романі «Чекаючи на варварів» [3]. Ця мета передбачає виконання наступних завдань:

1. Виявити ядерні та периферійні смисли концепту «Тіло» в романі Кутзеє.
2. Розробити критерії віднесення смислів концепту до ядерних та периферійних.
3. Визначити складові периферійних смислів «чисте тіло», «брудне тіло», «тіло, що насолоджується», «фрустроване тіло».

Матеріалом дослідження концепту «Тіло» у нашій статті є повний текст роману південно-африканського письменника Джона Максвелла Кутзеє «Чекаючи на варварів».

Виклад основного матеріалу. Зміст будь-якого концепту може бути поділено на ядерні та периферійні смисли, що виділяються на основі кількісного критерію (частота появи в концептосфері або художньому тексті) [4], а також на основі ролі досліджуваних смислів у художньому тексті). На основі другого критерію до ядерних смислів концепту «Тіло» у романі Кутзеє слід віднести такі:

1. Колонізоване тіло як імперська стратегія
2. Тіло, піддане тортурам
3. Покалічене тіло
4. Жіноче варварське тіло.

Якщо ці смисли відіграють важливу роль у розкритті ідеї роману (заклик здригнутися, поба-

чивши те, що можуть робити з людиною та її тілом імперські завойовники), то смисли, досліджувані в нашій статті, хоча повторюються в романі, проте виконують іншу важливу для розуміння роману функцію – розкриття внутрішнього світу гуманного імперця, який спостерігає за діями набагато жорстокішого представника імперської влади. Мотиви чистого, брудного, фрустрованого тіла та тіла, що насолоджується, зустрічаються в тексті з напроцуд однаковою частотою (від 7 до 9 разів). Розглянемо їх.

Мотив брудного тіла, що приносить страждання судді, що керує містом, звучить із перших сторінок роману: *В сарає тесно и воняет. Окон там нет. Двое задержанных лежат связанные на полу. Запах в сарае – от них, застарелый запах мочи. Зову стражника, приказываю:*

– *Принеси им помыться, и побыстрее.*

Нечистота тіла виникає також від наливів та розтертих чоботями ніг.

1. Полонений старий просить хлопчика показати свою болячку, через яку вони йшли до лікаря, коли їх схопили слуги імперії:

– *Покажи их милостям свою болячку-то.*

Ловко, рукой и зубами, мальчик развязывает тряпку, намотанную выше локтя. Последние слои повязки, пропитанные засохшей кровью и гноем, прилипли к коже, но он отдирает краешек тряпки и показывает мне багровый ободок нарыва.

2. *Солдат приподнимает ногу и показывает мне пятку, вымазанную запекшейся кровью и гноем. Даже сквозь смрад грязных портянок я чувствую запах гнили.*

– *И давно у тебя так? – кричу я. Он прячет глаза. – Почему ты сразу не сказал? Разве я не предупреждал, что ноги нужно держать в чистоте, что вы обязательно должны менять портянки через день и стирать их, а мозоли смазывать мазью и бинтовать? Думаете, я это зря говорил? Как ты с такой ногой собираешься идти дальше?*

Нові захоплені варвари томляться в сараї, що змушує суддю страждати від нечистоти: *Первым делом посещаю пленных. Отпираю казарму, коридор которой стал их тюрьмой, тошнотворный запах пота и экскрементов мгновенно переполняет меня отвращением, и я распахиваю двери настежь.*

Дівчина-аборигенка з переламаними під час тортур ногами теж викликає легку відразу судді:

1. *Беру у нее палки и помогаю усесться на табурет. Под балахоном на ней широкие льняные*

панталоны, заправленные в грубые, тяжелые сапоги. От нее пахнет дымом, несвежим бельем, рыбой. Руки у нее в мозолях.

2. Без сапог ее обмотанные тряпками ноги кажутся бесформенными.

– Дай я посмотрю, – говорю я.

Она начинает разматывать грязные тряпки. Выхожу из комнаты, спускаюсь в кухню и приношу оттуда таз и кувшин с теплой водой. Она сидит на ковре и ждет, ноги она уже размотала. Ступни у нее широкие, пальцы – как обрубки, на ногтях – корка грязи.

Мотив брудного тіла звучить ще виразніше, коли катування нечистотою зазнає сам суддя, колишній керівник міста: 1. *Есть унижения и другого рода. Все просьбы выдать мне чистую одежду стражники оставляют без внимания. Я вынужден ходить лишь в том, что прихватил с собой в день ареста. Во время каждой прогулки я под наблюдением стражника стираю в холодной воде с золой какую-нибудь одну вещь, – например, рубашку или кальсоны, – а потом несусь сушиться в камеру (рубашка, которую я оставил сохнуть во дворе, через два дня исчезла). Меня неотвязно преследует кислый запах белья, давно не видевшего солнца.*

2. – Подождите. Мне нужно вылить парашу. Здесь очень воняет. Я хотел бы вымыть пол. И выстирать белье. Оно так пахнет, что появиться в нем перед полковником я просто не могу. Будет позор для всей тюрьмы. Мне нужна горячая вода, мыло и какая-нибудь тряпка. Разрешите, я сейчас мигом вылью парашу и принесу из кухни горячей воды.

Нечистота й убогість їжі після інших принижень судді, що захищає людську гідність варварів, здаються йому мало не насолодою: *Так я и зарабатываю теперь свой кусок хлеба. Вечером, если я по-прежнему голоден, жду, когда собак свистом отзовут от ворот, и тихонько проскальзываю в гарнизон, где обычно мне удается выклянчить у кухарок остатки солдатского ужина: миску холодных бобов, или роскошные ошметки со дна супового котла, или половину лепешки.*

Таким чином, брудне тіло завжди є таким через знущання імперців над варварами, внаслідок необхідності підкорятися більшості. Брудне тіло – наслідок хвороби та інструмент тиску на людину, що виявляє незалежність поглядів або випадково потрапила в колесо імперських амбіцій.

Мотив чистого тіла також звучить на початку роману, коли оповідач, імперський гуманний чиновник-суддя, уявляє, як живе у столиці жор-

стокий по відношенню до варварів представник Третього відділу Джолл: *воображение усердно рисует мне картинки из его жизни в столице, куда ему явно не терпится скорее вернуться и где он – ах, эти безукоризненные ногти, этот лиловый платочек, эти изящные ноги в мягких туфлях! – разгуливает в антрактах по фойе и сплетничает с приятелями.* Образ чистого тіла створюється тут за допомогою опису нігтів, аксесуарів та дворянських розваг Джолла.

Суддя у романі стурбований нечистотою. Йому як цивілізованій людині важко виносити нечистоти, в яких живуть привезені Джоллом і поміщені в антисанітарні умови полонені варвари. Неодноразово він намагається заглидити провину Джолла перед полоненими своїми заспокійливими і примиряючими діями стосовно хлопчика та дівчини, яких катували:

1. *Я поднимаю фонарь над мальчиком. Тот даже не шевелится; но, когда я нагибаюсь и глажу его по щеке, он дергается, его начинает бить дрожь, по телу волнами бегут судороги. – Не бойся, – говорю я. – Я тебе плохого не сделаю. Он перекачивается на спину и закрывает лицо связанными руками. Руки у него опухли и побагровели. Я пробую распутать веревки. Рядом с этим мальчиком я почему-то особенно неловок.*

2. – Болит? Я провожу пальцем по линии перелома и ничего не чувствую.

– Уже нет. Зажило. Может быть, зимой заболит. От холода.

– Ты лучше-ка сядь.

Помогаю снять балахон, усаживаю ее на табуретку и начинаю мыть ей ноги. В первые минуты мышцы ее напряжены, потом она их расслабляет. Действую неторопливо: *взбиваю мыльную пену, крепко сжимаю тугие икры, разминаю косточки и связки, скольжу руками вниз, мою между пальцами. Не поднимаясь с колен, меняю положение и сажусь не лицом к ней, а боком, чтобы можно было локтем прижать ее ногу к себе. Растворяю в ритме собственных движений.*

О девушке я забываю. Время останавливается на неизвестный срок; может быть, меня здесь нет вообще. Потом прихожу в себя: руки у меня обмякли, голова упала на грудь, в тазу передо мной по-прежнему стоят ее ноги.

3. *Начинаю ее мыть. Она приподнимает сначала одну ногу, потом другую.*

Разминаю и массирую в мягкой молочной пене ее вялые пальцы. Вскоре глаза у меня закрываются, голова падает на грудь. Я испытываю странное блаженство.

Бажання чистоти фізичної та душевної може поєднуватися у головного героя із сексуальним почуттям, не доведеним до реалізації. Очевидно, він відчуває, що природний секс зі скаліченою у фізичному та душевному відношенні людиною неможливий, потрібно розмасувати рубці, багато їй довго гладити, щоб розслабити людину. Іноді це здається йому неможливим, тому що дівчина тримається відсторонено.

У меня нет желания проникнуть в это крепко сбитое маленькое тело, поблескивающее сейчас в отсветах огня. Уже неделю мы не говорим друг другу ни слова. Я дал ей кров, я ее кормлю, я пользуюсь ее телом – не знаю, уместно ли здесь это выражение, – избрав такой вот странный способ. Первое время, если я позволял себе какие-то особо интимные ласки, она на мгновение застывала, словно окаменев, но сейчас тело ее остается мягким и податливым. Иногда она засыпает прежде, чем я заканчиваю ее растирать. Спит она крепко, как ребенок.

Можливо, постійні зусилля судді все-таки увінчуються успіхом, тому що дівчина змінюється:

Девушка ни на что не жалуется. Ест она хорошо, совершенно здорова, по ночам сворачивается в клубочек и крепко спит, отодвинувшись от меня, хотя холод такой, что я готов спать в обнимку даже с собакой. Весь день она едет в полном молчании. Однажды, подняв глаза, вижу, что она спит в седле, и лицо у нее умиротворенное, как у ребенка.

Таким чином, мотив фізичної чистоти поєднується у сприйнятті судді з прагненням до чистоти душевної, з гострим бажанням допомогти страждаючим, полегшити їхній фізичний і моральний стан, повернути їх до природного сприйняття життя до тортур.

Мотив насолоди – ще одна складова концепту «Тіло» у романі Кутзее. Насолода тіла розшарується у романі на задоволення низького рівня (пов'язане з найпростішими фізіологічними потребами людини) і задоволення вищого рівня.

Фізична насолода судді, головного чиновника у місті, пов'язана з його духовним задоволенням від виду зоряного неба, мирно сплячих солдат, достатку природи та спокою:

1. Выношу свою цинковку на крепостную стену, где ночной ветерок позволяет ненадолго забыть о жаре. На плоских крышах города в лунном свете различаю силуэты спящих людей. Из-под ореховых деревьев с площади еще доносятся приглушенные голоса. В темноте рдеет, как светлячок, чья-то трубка: красная точка то тускнеет,

то снова вспыхивает. Лето медленно катится к концу. Сады изнемогают под бременем плодов. В столице я не был со времен моей молодости. Просытаюсь до рассвета и на цыпочках спускаюсь по лестнице мимо спящих солдат; они ворочаются, вздыхают и видят во сне своих матерей и невест. Сверху на нас смотрят тысячи звезд. Воистину мы здесь живем на крыше мира. Проснешься среди ночи под открытым небом, и дух захватывает. Часовой у ворот сидит, скрестив ноги, и крепко спит, мушкет он держит на руках, как ребенка.

2. Я собираю церковную десятину и налоги, распоряжаюсь общинными землями, слежу, чтобы наш гарнизон был обеспечен всем необходимым, руковожу младшими офицерами – других у нас здесь и нет, – надзираю за торговлей и дважды в неделю председательствую на судебных заседаниях. А еще люблю восходы и закаты, ем, сплю и живу в свое удовольствие. Когда я умру, в «Новостях Империи», надеюсь, появятся заслуженные мною три строчки мелким шрифтом. Спокойная жизнь в спокойное время – ничего больше я для себя не ищу.

Сидячи на стародавніх розкопках, суддя одночасно отримує тілесне задоволення від теплого піску і відчуває духовну радість від свого розкриття назустріч ночі, а також від усвідомлення життя людей в інші часи:

Последний свет угас, очертания крепости поблекли, а потом и вовсе растворились в темноте. Я прождал целый час: закутанный в плащ, я сидел, прислонясь к углу древнего дома, в котором когда-то, должно быть, и разговаривали, и ели, и играли на музыкальных инструментах. Я сидел, глядя, как восходит луна, сидел, раскрыв все свое существо навстречу ночи, и ждал знаменья, способного подтвердить, что я прав в моих догадках и то, что окружает меня, то, что лежит у меня под ногами, есть нечто большее, чем просто песок, тлен, ржавчина, черепки и зола. Но знаменья не было. Я не испытывал ни трепета, ни леденящего страха. Сидеть в песке было тепло. И вскоре я заметил, что клюю носом.

Насолода нижчого рівня характерна для тубільців, витягнутих зі свого звичного способу життя та поміщених в інше середовище:

Дармовая обильная еда и прежде всего хлеб развратили их, они перестали бояться, улыбаются кому угодно, разгуливают по двору, выбирая, где больше тени, подремывают, потягиваются, а когда приближается время кормежки, приходят в радостное возбуждение. ... Малень-

кий мальчик, напрочь потеряв страх, то и дело бегают на кухню и кланчат сахар. Сахар и чай для этих людей такое же ошеломляющее открытие, как хлеб. Каждое утро им выдают брикетик прессованного чая, и они варят его в большой бадье, установленной на треноге над костром. Они здесь всем довольны; если мы их не прогоним, они, чего доброго, останутся жить у нас навсегда – как мало, оказывается, надо, чтобы соблазнить их и вывести из привычного состояния.

Одна з важливих тілесних насолод судді – сексуальна насолода, яку він отримує за нехитру їжу у місцевої дівчини. Це задоволення судді різко контрастує з незрозумілим для самого судді потягом до пораненої аборигенки, що не завершується нічим:

И я не вижу ничего странного в том, что немедленно сажаю ее на постель и начинаю раздевать. Подергивая плечами, она помогает мне обнажить ее аккуратное тело. «Как я по тебе скучала!» – вздыхает она. «Как приятно снова быть здесь!» – шепчу я в ответ. И как приятно, когда тебе так сладко лгут! Обнимаю ее, зарываюсь в ее теплоту, растворяюсь в ее мягкой птичьей копошине. Тело той, другой, сомкнутое, тяжелое, спящее в моей постели где-то далеко отсюда, кажется мне сейчас неразрешимой загадкой. В эти блаженные мгновенья трудно и вообразить, что могло повлечь меня к тому, чуждому телу. Девушка в моих объятьях трепещет, постанывает и, когда наслаждение достигает пика, вскрикивает. Со счастливой улыбкой погружаюсь в ленивую полудрему, когда вдруг понимаю, что даже не могу вспомнить лицо той, другой. «Она уцербна!» – говорю я себе. И хотя эта мысль сразу же начинает куда-то уплывать, я за нее цепляюсь. Я будто наяву вижу, как сомкнутые глаза и все ее лицо затягиваются пленкой кожи. Гладкое и сплошное, как кулак под черным париком, лицо это растет из туловища, гладкого и сплошного, без выпуклостей и впадин. Содрогаюсь от отвращения и крепче прижимаю к себе мою маленькую женщину-птичку.

Мотив тілесної насолоди пов'язаний у романі Кутзее з правом імперського чиновника на секс із аборигенками: ... свобода нравов в оазисах, долгие благоуханные летние вечера, сговорчивые женщины с глазами, как вишни. Много лет подряд я расхаживал с сытым видом племенного хряка. Позже моя неразборчивая всеядность потихоньку сменилась более осмотрительными связями с экономками и горничными – иногда я поселял их в своих комнатах наверху, но чаще в каморке внизу вместе с кухарками.

Таким чином, насолода в романі Кутзее, з одного боку, може бути пов'язана з первинними потребами людини (в їжі та сексі), а також може поєднуватися з душевно-духовним задоволенням: від зв'язку з природою, іншими людьми, від миру не землі).

Мотив, протилежний насолоді – незадоволеність, фрустрація, також важливий у романі. Фрустрація – психічний стан, що виникає у ситуації реальної чи гаданої неможливості задоволення тих чи інших потреб, чи, простіше кажучи, у ситуації невідповідності бажань наявним можливостям. Вона проявляється у низці емоційних процесів, таких як розчарування, тривога, роздратування і навіть розпач. У стані фрустрації люди все ще продовжують боротьбу отримання бажаного, навіть якщо не знають точно, що потрібно зробити для досягнення успіху [2]. З перших сторінок роману суддя містечка, відвойованого імперією у тубільців, імперський чиновник, страждає від зайвої жорстокості представників влади стосовно варварів. Він співчуває полоненим, схопленим під час мирної праці, через жахливі умови їх утримання, через невинувато жорстокі тортури. Має поганий сон. Йому сняться тривожні сни. Прийшовши до хлопчика, у якого на очах закатували до смерті дідуся, суддя намагається полегшити його існування.

Беру его руки в свои и мну их. Морщась от боли, он сгибает пальцы. Зачем кривить душой, я сейчас играю жалкую роль матери, утешающей ребенка в коротких промежутках между вспышками отцовского гнева. И я уже понял, что, допрашивая, можно поочередно менять две маски и пускать в ход два голоса: один – суровый, другой – ласковый. – Его вечером кормили? – спрашиваю я стражника. – Не знаю. – Тебе поесть давали? – Мальчик мотает головой. Мне все больше не по себе. Зря я впутался в эту историю. Чем она кончится, неизвестно. Поворачиваюсь к стражнику: – Я уже ухожу, но у меня к тебе три просьбы. Во-первых: когда руки у него отойдут, свяжешь их снова, но не слишком туго, чтобы не опухли. Во-вторых: труп пусть лежит там, где сейчас, то есть во дворе. Назад в сарай его не клади. Утром я пораньше пришлю могильщиков, и они его заберут.

Суддя також страждає через розбещення варварів цивілізацією імперії: *В прежние дни мне всегда было больно видеть, как эти люди, поддавшись вероломным уговорам лавочников, обменивают свои товары на дешевые побрякушки и валяются пьяными в канавах, тем самым подтверждая*

канонизированный горожанами набор предрас- судков: мол, все варвары ленивые, развратные, грязные и тупые. Если приобщение к цивилизации влечет за собой подрыв их устоев и превращает варваров в зависимый народ, то я против такого приобщения, решил я; это убеждение легло в основу моей административной деятельности (и это говорю я, человек, взявший девушку из этого народа себе в наложницы!).

Іншою причиною тілесного незадоволення судді є дивне для нього самого спілкування з дівчиною-аборигенкою, тіло якої він постійно розгляджує, намагаючись відновити дівчину після тортур. Водночас він не задоволений ситуацією, тому що у нього немає жодної впевненості, що це будь-коли відбудеться:

1. Я вдруг вижу себя со стороны и, с удивлением сознавая, что прижимаюсь к этой апатичной девушке, тщетно пытаюсь вспомнить, что в ней могло вызвать у меня желание; я злюсь на себя за то, что и хочу ее, и не хочу

2. Я не ощущаю никакого возбуждения в минуту этой, впервые взаимной и за все время наибольшей интимности. Девушка не становится мне ближе, да и в ее чувствах ко мне тоже, кажется, ничего не изменилось. Наутро я пытливо вглядываюсь в ее лицо – оно пусто. Она одевается и ковыляет вниз, на кухню, к своим обычным, ежедневным делам. Я в смятении. «Что я должен сделать, чтобы всколыхнуть тебя?» – слышится мне в глухом шепоте, что с недавних пор постепенно вытесняет из моей головы звучавший там диалог. «Неужели тебя не может всколыхнуть никто?»

Таким чином, мотив фрустрованого тіла формується у зв'язку з неможливістю позбавити світ

зайвої жорстокості, привести тіло і душу людини після тортур у нормальний стан.

Висновки і пропозиції. Вивчення мотивів чистого, брудного, фрустрованого тіла та тіла, що насолоджується дозволяє нам зробити наступні висновки:

1. Ці мотиви виконують у романі функцію розкриття внутрішнього світу гуманного імперця, який спостерігає за діями набагато жорстокішого представника імперської влади – Джолла.

2. Брудне тіло – це результат знуцань імперців над варварами, наслідок необхідності підкорятися більшості. Брудне тіло – наслідок хвороби та інструмент тиску на людину, яка виявляє незалежність поглядів або випадково потрапила в колесо імперських амбіцій.

3. Мотив фізичної чистоти поєднується у сприйнятті судді та автора з прагненням до чистоти душевної, з гострим бажанням допомогти страждаючим, полегшити їхній фізичний та моральний стан, повернути їх до природного сприйняття життя до тортур.

4. Насолода у романі Кутзее пов'язана з первинними потребами людини (в їжі і сексі), і навіть може поєднуватися з душевно-духовним задоволенням: від зв'язку з природою, іншими людьми, миру не землі).

5. Нарешті, мотив фрустрованого тіла формується у зв'язку з неможливістю позбавити світ зайвої жорстокості, привести тіло і душу людини після тортур у нормальний стан.

Перспективами нашого дослідження є вивчення феномену тіла та тілесного у текстах інших сучасних авторів з метою виявлення загальних закономірностей по відношенню до тіла у сучасній культурі.

Список літератури:

1. Гомілко О. Метафізика тілесності. Дослідження, роздуми, екскурси. К. : Наук. думка, 2001. 304 с.: (розд. 5. С. 93–110; розд. 8 (Творення колективного тіла у процесі соціальної революції. Сексуальні перверсії колективного тіла. Еротизм як ствердження індивідуальності. Десоматизація тоталітарної людини), розд. 9. С. 200–218).
2. Фрустрация [https://ru.wikipedia.org/wiki/Фрустрация_\(психология\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Фрустрация_(психология))
3. Дж. М. Кутзее. В ожидании варваров /
4. <https://www.livelib.ru/book/1000321787-v-ozhidanii-varvarov-dzh-m-kutzee>
5. Попова З.Д., Стернин И.А. Семантико-когнитивный анализ языка. Монография. Воронеж : изд-во «Истоки», 2007. 251 с.

Zadunai V. V., Kushnir L. V., Liapicheva O. L. ABOUT SOME COMPONENTS OF THE CONCEPT “BODY” IN JOHN MAXWELL COETZEE’S NOVEL “WAITING FOR THE BARBARIANS”

The article is devoted to the study of the concept of “Body” on the basis of the meanings given to it in the text of John Maxwell Cutzee’s novel “Waiting for the Barbarians”. According to the definition of O. Gomilko, the body is the design of the material substance, which distinguishes each individual being and outlines its boundaries between other beings of the world, which in general appears as certain in its

eternity. The relevance of the research topic is to study the content of the concept in demand in modern culture. An artistic text with its specific "omission" of spiritual ideas through feelings reflects the urgent needs of people to understand the phenomenon of the body. The purpose of the article - to study the content of the concept of "Body" in the work of this author - involves the following tasks: 1) to identify the nuclear and peripheral meanings of the concept of "Body" in Kutzee's novel; 2) to develop criteria for assigning the meanings of the concept to nuclear and peripheral; 3) determine the components of peripheral meanings "clean body", "dirty body", "enjoying body", "frustrated body". The meanings explored in this article serve to reveal the inner world of the humane representative of power, who observes the actions of a much more brutal representative of imperial power. The study found that: 1) dirty body - is the result of mockery of the imperial authorities over the barbarians, a consequence of the need to obey the majority. A dirty body is a consequence of an illness and an instrument of pressure on a person who shows independence of views or accidentally falls into the wheel of imperial ambitions; 2) the motive of physical purity is combined in the perception of the judge and the author with the desire for purity of mind, with a strong desire to help the suffering, alleviate their physical and moral condition, return them to the natural perception of life to torture; 3) pleasure in Kutzee's novel is related to the basic human needs (food and sex), and can even be combined with spiritual satisfaction: from the connection with nature, other people, peace on earth); 4) the motive of the frustrated body is formed in connection with the impossibility of ridding the world of excessive cruelty, to bring the body and soul of man after torture to a normal state. The prospects of this study are the study of the phenomenon of the body and the body in the texts of other modern authors in order to identify general patterns in relation to the body in modern culture.

Key words: concept, peripheral meanings "clean body", "dirty body", "enjoying body", "frustrated body".